

Richtlijn voor de indeling in risicoklassen van drinkwaterinstallaties die aangesloten zijn op het drinkwaternet

Organisatie: Vewin

Postbus 1019

2280 CA Rijswijk

Auteurs - Treur (Waternet), De Veer (PWN), Bij de Leij (Vitens)

Datum: 9 december 2011

Vewin Nummer ~

Versie: 3.2

Inhoudsopgave

1. Aanleiding.....	3
2. Inleiding	4
3. Bepaling risicoklasse.....	5
3.1 Uitgangspunten.....	5
3.2 Matrixmethode	5
3.3 Invullen risicomatrix	6
3.4 Toelichting op de risicomatrix	7
3.4.1 Mogelijk contact met categorie.	7
3.4.2 Kaliber watermeter	8
3.4.3 Andere waterleidingnetten	8
3.4.4 Wijzigingsrisico	8
3.4.5 Kwetsbaarheid gebruikers (derden)	9

1. Aanleiding

De gezamenlijke drinkwaterbedrijven en VROM-Inspectie hebben de Inspectierichtlijn 2005 geëvalueerd en aangepast. Dit heeft geleid tot de Inspectierichtlijn 2010. Bij de drinkwaterbedrijven bestond tevens de behoefte om het eraan gerelateerde Vewin-document “Advies over indeling in risicoklassen van aansluitingen op het leidingwaternet” (VEWIN, 9 december 2004) aan te passen. Het advies van 2004 blijkt in de praktijk te veel ruimte te geven aan verschillende interpretaties en dat gaat ten koste van de nagestreefde uniformiteit.

2. Inleiding

In deze richtlijn is beschreven op welke wijze de *risicoklasse* van een op het openbaar drinkwaternet aangesloten drinkwaterinstallatie wordt bepaald.

De toegekende risicoklasse wordt in de vigerende “Inspectierichtlijn Uitvoering controles artikel 24 Drinkwaterwet” (verder Inspectierichtlijn genoemd) gebruikt om de aard en frequentie van de periodieke wettelijke controle van een drinkwaterinstallatie vast te stellen. In het voorgaande document van 9 december 2004, waren de beheerspakketten opgenomen. Deze zijn in dit document niet meer opgenomen omdat zij al onderdeel vormen van Waterwerkblad 1.4 G.

Drinkwaterwet en Drinkwaterbesluit zijn sinds 1 juli 2011 van kracht, als opvolger van respectievelijk Waterleidingwet en Waterleidingbesluit. Drinkwaterbedrijven zijn op basis van artikel 24.1 van de Drinkwaterwet verplicht om alle aangesloten installaties te controleren op gevaar voor verontreiniging van het openbare net en op basis van artikel 24.2 om de collectieve installaties op gevaar van verontreiniging voor derden (“aan de tap”) te controleren. Gevaar voor verontreiniging omvat iedere negatieve invloed van de installatie op de kwaliteit van het drinkwater. Het kan hierbij gaan om verkeerd materiaalgebruik, onvoldoende doorstroming, bacteriëngroei, kruisverbindingen etc. waardoor water van slechte kwaliteit in contact kan komen met drinkwater. Om gevaar voor verontreiniging te voorkomen moet de installatie (blijven) voldoen aan de eisen uit NEN 1006, nader ingevuld in de Waterwerkbladen.

Deze richtlijn beoogt een landelijke uniforme uitvoering van de indeling in risicoklassen. Er wordt uitgegaan van beveiliging op toestelniveau (Waterwerkblad 3.8). Om deze reden kan voor de beveiliging van het hoofdleidingnet met een minder kostbare beveiliging worden volstaan; een veelal door het drinkwaterbedrijf aan te brengen keerklep (frontbeveiliging) is doorgaans voldoende. Primair blijft de eigenaar van de drinkwaterinstallatie verantwoordelijk voor de aanleg en beheer van zijn installatie, inclusief de daarin opgenomen beveiligingen.

3. Bepaling risicoklasse

3.1 Uitgangspunten

- Gaat uit van beveiliging op toestelniveau
- Houd rekening met risico = kans x gevolg

3.2 Matrixmethode

Bij de bepaling van de risicoklasse van een drinkwaterinstallatie wordt een zgn. risicomatrix ingevuld. Per parameter wordt in de bijbehorende kolom het getal in de van toepassing zijnde cel omcirkeld.

De risicoklasse van die drinkwaterinstallatie is dan de hoogst omcirkelde waarde. Op basis van de gevonden waarde wordt onder meer bepaald in welke mate (frequentie) en op welke wijze (audit, visueel) de controle wordt uitgevoerd.

Als parameters voor de matrix worden gehanteerd:

Verticale as:

- Hoogste vloeistofklasse waarmee de op de drinkwaterinstallatie aangesloten toestellen en systemen in aanraking zijn of kunnen komen.

Horizontale as:

- De grootte of het soort van het betrokken object, uitgedrukt in de capaciteit van de watermeter Q_3 of Q_n . Indien het perceel onbemeterd of voorzien is van een (drinkwater)reservoir, wordt de Q_3/Q_n -waarde aangehouden die nodig zou zijn in het geval dat het perceel zou zijn voorzien van een meter of uitgevoerd zonder reservoir.
- Extra risico:
 - Andere waterleidingnetten (bron + net)
 - Wijzigingsrisico
- Kwetsbaarheid van de gebruikers (derden). Deze parameter is relevant voor gebruikers uit de zgn. prioritaire groepen (Drinkwaterbesluit art.35, lid 1).

Voor een gedetailleerde toelichting op de parameters: zie paragraaf 3.4.

3.3 Invullen risicomatrix

Stap 1: Bepaal de hoogste vloeistofklasse in de op de drinkwaterinstallatie aangesloten toestellen en systemen. Zijn er andere waterleidingnetten, dan doen deze mee in het bepalen van de hoogste vloeistofklasse.

Stap 2: Als Q_3 c.q. Q_n kleiner of gelijk is aan 10 c.q. $\leq Q_n \leq 6$ omcirkel dan op de rij van de van toepassing zijnde hoogste vloeistofklasse het getal in de kolom " $Q_3 \leq 10$ c.q. $Q_n \leq 6$ ". Is Q_3 groter dan 10 c.q. Q_n groter dan 6, omcirkel dan het getal op dezelfde rij in de kolom " $Q_3 > 10$ c.q. $Q_n > 6$ ".

Stap 3. Als andere waterleidingnetten aanwezig zijn, omcirkel dan in de kolom "andere waterleidingnetten" het getal op de rij van de hoogste vloeistofklasse.

Stap 4. Als er sprake is van slecht onderhoud en beheer, omcirkel dan in de kolom "wijzigingsrisico" het getal op de rij van de hoogste vloeistofklasse.

Stap 5. Omcirkel in de kolom "kwetsbaarheid" het getal in de LCI-klasse die van toepassing is.

Het hoogste omcirkelde getal geeft de risicoklasse van de drinkwaterinstallatie aan.

installatie					kwetsbaarheid gebruikers	
vloeistof mogelijk contact met klasse	grootte/soort object		extra risico		prioritaire groep/ LCI klasse	
	$Q_3 (Q_n)$		andere waterleidingnetten	wijzigingsrisico		
	$\leq 10 (6)$	$> 10 (6)$				
1	1	2	2	2	laag	1
2	2	2	3	3	middel	4
3	3	3	4	4	hoog	5
4 + 5	4	5	5	5		

De controlefrequenties die bij de verschillende risicoklassen behoren, staan vermeld in de Inspectierichtlijn.

Belangrijke opmerkingen:

1. Bij twijfel over de aanwezigheid van een bepaalde parameter wordt deze als aanwezig beschouwd.

2. Bij het invullen van de risicomatrix moeten alle in de installatie aanwezige beveiligingen buiten beschouwing worden gelaten.
3. Standaard huishoudelijke toestellen die beveiligd zijn (en blijven) worden buiten beschouwing gelaten, bijvoorbeeld toilet, (vaat-) wasmachine en dergelijke.

3.4 Toelichting op de risicomatrix

In het kader van uniformiteit is het van groot belang om de matrix consequent in te vullen. Hierna wordt de definitie van de verschillende parameters nader toegelicht.

3.4.1 Mogelijk contact met andere vloeistofklasse

Het contact wordt mogelijk geacht als (gevaarlijke) toestellen of systemen op de drinkwaterinstallatie zijn of kunnen worden aangesloten. Of deze toestellen wel of niet voorzien zijn van een interne beveiliging doet hier niet ter zake. De aangegeven vloeistofkwaliteiten 1 t/m 5 komen overeen met die in NEN EN 1717. De classificatie van de vloeistoffen die in contact met drinkwater kunnen komen is in de NEN-EN 1717 (paragraaf 5.2) geregeld en overgenomen in Waterwerkblad 3.8 (artikel 3.6).

Op basis van informatie die de gebruiker aan de controleur ter beschikking stelt en op basis van NEN EN 1717, deelt de controleur de vloeistof waartegen de drinkwaterinstallatie beschermd moet worden in, in één van de vloeistofklassen. Het indelen blijkt in de praktijk het meest lastig in het grensgebied van de vloeistofklassen 3 en 4. De grens tussen de klassen 3 en 4 is scherp geformuleerd, echter lang niet altijd is de LD50-waarde van een vloeistof (direct) bij de gebruiker bekend. De gebruiker moet deze informatie echter wel hebben ontvangen. Op grond van het Veiligheidsinformatiebladen-besluit Wms (Wet milieugevaarlijke stoffen) moet de leverancier bij een eerste levering aan een beroepsmatige gebruiker het veiligheidsinformatieblad ter beschikking stellen. De informatie is dus aanwezig of door de gebruiker bij de leverancier op te vragen. Overigens heeft de gebruiker er alle belang bij dat hij adequate informatie verstrekt. Doet hij dit niet dan is de kans groot dat een vloeistof ingedeeld wordt in klasse 4 i.p.v. 3. Dit betekent dat de locatie dan in een hogere risicoklasse wordt ingedeeld. Als de controleur de informatie die de gebruiker aanreikt niet vertrouwt, kan hij deze informatie zelf checken. In Werkblad 3.8 staan een aantal hulpmiddelen/tips aan waarmee de controleur zich een idee kan vormen over de indeling in een vloeistofklasse. Ook de collega's van het laboratorium kunnen behulpzaam zijn bij het vinden van de LD50-waarde.

Gevaarlijke stoffen zijn wettelijk verplicht voorzien van een symbool met gevaaraanduiding. Van de symbolen is een vertaling gemaakt naar vloeistofklasse. Deze is te vinden op www.infodwi.nl onder bibliotheek.

3.4.2 Kaliber watermeter

Deze kolom is bedoeld om de omvang van de installatie en de daarmee samenhangende complexiteit te geven. Als maat hiervoor wordt het kaliber van de watermeter gebruikt. In onbemeterde situaties of bij aanwezigheid van een drinkwaterreservoir wordt Q_3 c.q. Q_n bepaald overeenkomstig het kaliber dat bij plaatsing van een watermeter zou worden toegekend.

3.4.3 Andere waterleidingnetten

Een ander waterleidingnet is een waterleidingnet waarin het water een andere kwaliteit heeft dan drinkwater. Het betreffende leidingnet hoeft niet per definitie op de drinkwaterinstallatie aangesloten te zijn, maar wordt als zodanig wel meegenomen in de risicoklasse bepaling.

Deze andere waterleidingnetten kan men onderverdelen in onder meer:

- Oppervlaktewater;
- Grijs (gezuiverd) water;
- Grondwater;
- Hemelwater;
- Huishoudwater;
- Proceswater; met uitzondering van lage druk waternetten (drenken van vee bij agrarische bedrijven), onthard water dat bedoeld is voor een beperkt aantal apparaten (o.a. grootkeuken) en onthard water waarvoor met een meetprogramma is aangetoond dat het geschikt is voor consumptie.

Een CV-installatie wordt niet als ander waterleidingnet beschouwd.

3.4.4 Wijzigingsrisico

Drinkwaterinstallaties kunnen worden gewijzigd. Mogelijk voldoet de installatie na de wijziging niet meer aan de voorschriften. Het risico op gevaar voor verontreinigingen ten gevolge van wijzigingen wordt bepaald door de kans dat wijzigingen optreden en het mogelijk effect van de wijziging. Het effect van wijzigingen hangt af van de kwaliteit van de uitvoering van de wijziging, de beveiliging en het beheer. Zo worden in de praktijk vaak benodigde extra

beveiligingen over het hoofd gezien. Als wijzigingen adequaat worden uitgevoerd en goed worden beheerd, dan leidt zo'n wijziging niet tot verhoging van het gevaar op verontreiniging.

Het bepalen van deze parameter is in de praktijk lastig gebleken. Een maatstaaf voor goed beheer en aanleg is de staat waarin de controleur de installatie aantreft op het moment van de basiscontrole. Dit omdat als tijdens de controle blijkt dat een drinkwaterinstallatie niet aan de eisen voldoet, hieruit afgeleid kan worden dat er onvoldoende kennis aanwezig is om de installatie op een juiste wijze aan te leggen en of te beheren. Daarom is voor de bepaling van deze parameter gekozen voor het volgende: als uit de basiscontrole blijkt dat er sprake is van een verhoogd of een sterk verhoogd risico, dan wordt het wijzigingsrisico omcirkeld. In de praktijk zal dit vooral van invloed zijn op risicoklasse 3/4/5, omdat bij risicoklasse 1 en 2 geen sprake zal zijn van een verhoogd of sterk verhoogde afwijking. Als bij een eerstvolgende basiscontrole geen sterk verhoogd of verhoogd risico meer worden geconstateerd, dan wordt dit onderdeel van de parameter niet meer meegenomen in de beoordeling van de risicoklasse. Uiteraard blijft het zo dat bij bedrijven en instellingen, waarvan de inschatting is dat er op (korte) termijn een bedrijfswijziging zal plaatsvinden, het wijzigingsrisico moet worden omcirkeld.

3.4.5 Kwetsbaarheid gebruikers (derden)

De eigenaren van collectieve installaties die behoren tot de prioritaire groep zijn verplicht tot het laten opstellen van een risicoanalyse en, indien noodzakelijk, een beheersplan. Zie artikel 35, lid 1 van het Drinkwaterbesluit. In de Inspectierichtlijn staat de tabel waarin aangegeven is wat de kwetsbaarheid van gebruikers van prioritaire installaties is.